

Hoekje van de Walstraat en het Kerkplein in de jaren twintig van de vorige eeuw

Bibliotheek "Poorten Frederik" op de hoek Walstraat/Kerkplein in 2002

VAN KUIPERIJ TOT BIBLIOTHEEK

De bouw- en bewoningsgeschiedenis van het huis “Poorten Frederik”

Poorten Frederik, een intrigerende naam voor een huis, dat aan het Kerkplein nummer 10 in Ootmarsum een dominante plaats inneemt. Maar ook een huis, dat opvalt door de versierde houten niendeurtoog¹ aan de achterzijde en het vakwerk.

Als bibliotheek heeft het nu een bestemming ten algemene nutte maar voor zover nagegaan kon worden, werd het lang geleden gebouwd en gebruikt als boerderij. De centrale ligging vlak bij de oude r.-k. parochiekerk kan duiden op een bouw in een ver verleden, toen Ootmarsum zich als nederzetting ging vormen. Een en ander riep een aantal vragen bij mij op naar de bouwhistorie, wie de bewoners of eigenaren van het huis waren geweest en wat hun beroep was. Veel houvast was er niet, ook was onduidelijk hoe het huis aan de naam Poorten Frederik kwam. De kadasterkaart van 1829 met de lijst van eigenaren van de genummerde percelen gaf aan, dat in 1829 G.H. Teves eigenaar was.² Op de kadasterkaart van 1829 had ons perceel het nummer 798, terwijl het nummer nu 2064 is.³ Het lag in het stadsdeel van Ootmarsum, dat Hogelindenveerln genoemd werd. De grens met het aanliggende Oostenborgveerln werd aan de noordzijde (kant Polman) van het gebouw door een goot in de zwerfkeibestrating gevormd.

Eerst nu de historie omtrent de bouw van het huis voor zover dit achterhaald kon worden.

Bouwgeschiedenis

Het huis heeft de status van rijks- en gemeentelijk monument. Een aantal gegevens werd ontleend aan het archief van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg te Zeist en in de tekst hieronder verwerkt.

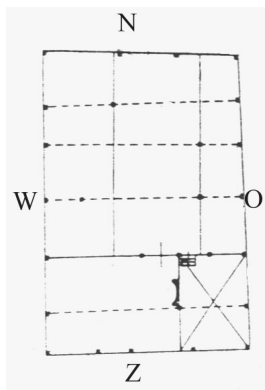
Vóór de restauratie in 1971 onderwierp genoemde dienst het huis aan een diepgaand bouwonderzoek waaruit bleek, dat het gebintwerk een driedelige

¹ Niendeur of deur van de inrijpoort.

² Helaas was de naam in het register van de Heemkunde behorende bij de kadasterkaart verkeerd overgenomen. In plaats van Teves was de naam Fevus vermeld, zodat het eerste spoor vanuit deze naam dood liep. Naderhand bleek uit de originele bronnen van het kadaster de werkelijke naam Teves. Toen kon verder gegaan worden.

³ Teves was volgens kadastergegevens ook eigenaar van het pand 804. Dit huis is in dit artikel echter niet in het onderzoek betrokken.

indeling te zien gaf of anders gezegd een middenschip als deel met aan de linker- en rechterzijde een zijschip. Aan de achterzijde (noordkant) een inrijpoort en aan de voorzijde (zuidkant) door een tussenmuur gescheiden een woongedeelte. In het woongedeelte aan de zuidkant een opkamer met een daar onderliggende kelder. Binnen tegen de muur van de opkamer aan de oostkant van het woongedeelte voor, lag een betegelde schouw met een opgaande schoorsteen. De zolder was niet bebouwd, had een slobgat en werd gebruikt voor opslag (hooi e.d.).

Het huis bestond uit zes balkvakken en zeven ankerbalkgebinten⁴, die oorspronkelijk korbeels⁵ bezaten, maar nu verdwenen zijn. Aan beide lengtezijden had het huis zeven staanders op Bentheimer zandsteen, dat als een aaneengesloten rechthoek onder de vier wanden lag en nog duidelijk te zien is. De 7 posten aan de oostzijde (Walstraat) zijn nog aanwezig, terwijl aan de westzijde (Kerkplein) de resten van 6 posten herkenbaar zijn. De achterkant aan de noordzijde met de inrijpoort heeft een loodrechte houten gevel met een kleine

uitkraging. Waarschijnlijk was er aan de voorzijde of zuidkant ook een houten gevel, die bij verandering van de gevel in een dakschild, verdwenen is. Aan de voor- of zuidzijde treffen wij nu nog zes stijlen of posten aan.

Volgens het dendrochronologisch⁶ onderzoek zou het huis omstreeks 1533 gebouwd zijn. Zeker mag worden aangenomen, dat voor die datum al eerder een huis op deze plaats gestaan heeft.

De omgeving van het huis zal vroeger heel anders geweest zijn. Het lijkt niet aannemelijk, dat aan de voorzijde of zuidgevel van deze toenmalige stadsboerderij op zeer korte afstand een ander huis voor de deur gehad zal hebben, zoals dat nu het geval is. Hetzelfde kan gelden voor het voormalige pand Koldemeule aan de oostkant dat er dicht tegen aanstaat en nu deel uitmaakt van het pand. Anderzijds zou het kunnen zijn dat pand Koldemeule destijds een schuur was behorende bij Poorten Frederik. In 1829 had deze de bestemming van stal en was eigendom van Herman Cramer⁷. Het was geen woonhuis.

⁴ Ankerbalken verbonden de twee zware posten of staanders, die de deel afgrensden. Zij droegen ook de zolder.

⁵ Korbeel is de verbinding tussen de staanders en de ankerbalken; het zijn schuinsgeplaatste steunbalken.

⁶ Ouderdomsbepaling aan de hand van jaarringen in het hout.

⁷ Cramer woonde in het Drostenhuis.

Het beeld van pand Poorten Frederik als een vrijstaande middelgrote stadsboerderij met een ruime inrit met aan de zijkant een schuur en aan de voorkant gaarden (misschien wel omgeven door een heg of wal?) lijkt voorstelbaar.

Terwijl afbeeldingen van huizen in Ootmarsum van vóór 1800 bijna niet meer aanwezig zijn, is dit wel het geval met Poorten Frederik. Ons huis komt voor op enkele afbeeldingen van de r.-k. kerk en het Kerkplein; kennelijk voor kunstenaars een aantrekkelijk onderwerp.

Tekeningen

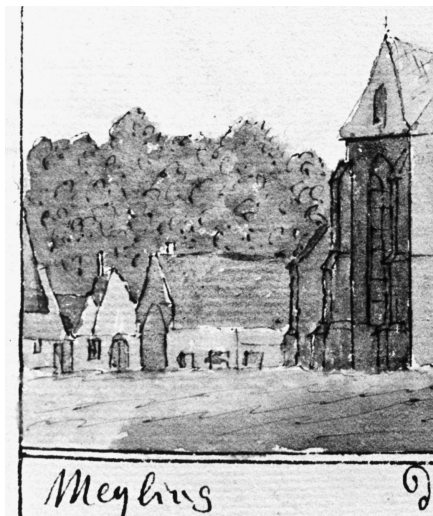
Tekening uit 1737. Links van de kerk zien we de stadsboerderij, nu bibliotheek en links daarvan een stadsboerderij, nu het Drostenhuis

Op een drietal tekeningen respectievelijk uit 1729, 1733 en 1737 van de kerk en het Kerkplein te Ootmarsum komt het huis meer of minder herkenbaar voor.

Opmerkelijk is de tekening van 1737 (een gewassen tekening, anoniem). Hierop is het huis te zien met een groot pannendak en een schoorsteen in het midden. De lange zijde aan het Kerkplein laat aan de noordkant een uitbouw zien naast de ingang aan de achterzijde en lijkt een houten gevel te hebben. Duidelijk is aan de lengtezijde het vakwerk te zien, drie stijlen of posten met een lange horizontale balk, doorlopend in het uitbouw-tje. In de

vakken onder de horizontale middenbalk is een aantal ramen te herkennen. Het einde van het dak lijkt een gevelteken te hebben.

Een tekening uit 1729 van Andries Schoemaker (1660-1735) laat de uitbouw aan de poort- of noordzijde nog duidelijker zien, maar is ook primitiever en wellicht gechargeerd.

Gedeelte uit de tekening van Meijling 1733

Dan is er uit 1733 nog een tekening van Meijling, waarop ons huis met uitbouw herkenbaar is. Een uitbouw aan de achterzijde van een boerderij kwam minder vaak voor dan een uitbouw (bovenkamer) aan de voorzijde. De uitbouw kan als stal, bergruimte, kamer voor een klopje of om een ambacht uit te oefenen gebruikt zijn.⁸

Een situatietekening met huisoppervlak van pand Poorten Frederik is te vinden op de eerste kadasterkaart van Ootmarsum, (1829/30) sectie A, schaal 1:1250 (nummer 798), oppervlakte 2.40 ca..

De uitbouw is dan verdwenen en er is een huis dicht tegen de voor-

of zuidzijde gebouwd en een huis tegen de zijkant, oostzijde, (respectievelijk kadastraal nr. 799 en 797). De conclusie kan zijn, dat ons pand tussen 1737 en 1829 ingrijpend verbouwd is en de bestemming van boerderij verloren had.

Wellicht heeft de verstening van het huis, d.w.z. metselwerk in de vakken in plaats van de leemopvulling, ook in die tijd plaats gehad, zodat het huis een heel ander aanzien kreeg. Waarschijnlijk is dit tussen 1750 en 1800 gebeurd.

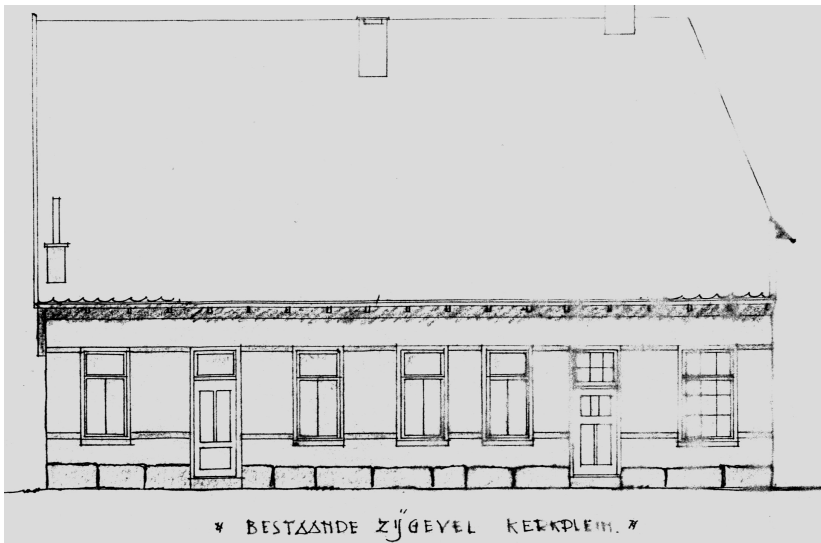
Verder laat de kadasterkaart de dichte, tegen elkaar staande bebouwing zien tussen Walstraat en Kerkplein (voorheen Ganzenmarkt). De behoefte aan bouwgrond binnen de wallen zal wellicht erg groot geweest zijn!

Ook binnen is het huis in de tweede helft van de 18^e eeuw ingrijpend verbouwd. Terwijl de deel en de ruimte daarnaast (zijde Walstraat, oostzijde) niet veranderden, is dit aan de zijde van het Kerkplein (westzijde)

⁸ Zie "Boerderijen in Twente" blz. 65, Hagens. H. Uitgeverij Matrijs, Utrecht. 1992.

wel het geval. Door verbouw werd de bewoonbaarheid verbeterd, ruimte gemaakt voor een winkeltje en het uitoefenen van een ambacht.

Omstreeks 1850 of eerder is de zijde aan het Kerkplein waarschijnlijk tot een twee- of drietal wooneenheden verbouwd, waarbij de schouw een plaats kreeg in een woonkamer aan de voorkant (westzijde). De eindgevel met dakschild aan de zuidkant van het huis, had op twee kleine raampjes en een deurtje na, een bijna gesloten stenen front met 6 houten standers of posten. Had het huis aanvankelijk maar 1 haardplaats met schouw later zijn er een tweetal stookplaatsen bijgekomen. Op de eerder genoemde tekeningen hierboven zijn de drie schoorstenen te zien. De twee grotere schoorstenen waren rookkanalen van de twee wooneenheden, terwijl de kleine schoorsteen bij de hoek noordzijde, rookkanaal was van het kamertje op deze hoek.

Schets van de situatie voor de verbouwing in 1952

Omtrent het jaar 1910 of later, werd aan beide zijden van de poort- of niendeur een gekleurde opgerolde paardenhalsterstreng in hout uitgesneden als versiering aangebracht. Van geheel andere aard was de versiering boven de poortdeur, die werd aangebracht na de oorlog. Onderwijzer Jansen schilderde in een halve boog de drie afbeeldingen van bekende personen uit de Tweede Wereldoorlog: "Eisenhower, Montgomery en Prins Bernhard." op de houten gevel. Na de restauratie zijn deze afbeeldingen verdwenen.

In 1952 werd het huis door architect Morsink verbouwd, waarbij een schoorsteen werd opgemetseld, vloeren werden vervangen en de kelder opnieuw van vulzand werd voorzien. De eindgevel aan de zuidzijde kreeg een groter venster. Het kleine raampje onder de opkamer verdween en ook de buitendeur werd anders. Het pand had toen het gemeentelijk huisnummer 157. Zoals bekend werd de huisnummering in de loop der jaren regelmatig veranderd: in 1829 huisnummer 202, dan 180-183, laatstleden 157 en tegenwoordig nr. 10. In 1961 werd aan de zijgevel Kerkplein naast de rechterdeur een groter raam aangebracht.

Een historisch jaar

Dan nadert het jaar 1971, een historisch jaar voor ons huis.

In Ootmarsum werden op verschillende plekken in de stad oude panden vernieuwd of gerestaureerd. De tijdgeest was veranderd: in plaats van “de oude boel maar afbreken en niet met de balken in de kamer te willen zitten”, werd er geld voor renovatie vrijgemaakt en speelde Monumentenzorg een belangrijke rol. Poorten Frederik was inmiddels tot monument verklaard, maar was bouwkundig in slechte staat. Door de gemeente werd aan de architecten Hulshof en Dethmers opdracht gegeven een plan te maken voor renovatie en inwendige verbouw, zodanig dat het geschikt was als onderdak voor de plaatselijke bibliotheek, waarbij de grote zolder via een trap ook voor de bibliotheek ingericht kon worden. In september 1972 was het huis gereed en kon de bibliotheek er in trekken.

De laatste verbouw vond plaats in 1977/78 toen het naastliggende pand Koldemeule aan de Walstraat door middel van een doorbraak in de buitenmuur aan de oostzijde bij het pand werd getrokken. Binnen werden in het oude deel ook enkele kleine veranderingen aangebracht.

Vlöggen tijdens de Paasdagen 2004

Zou nu een bewoner uit 1800 het huis binnengaan dan zou hij erg weinig van vroeger herkennen. Alleen de poort met niendeur heeft alle jaren overleefd, evenals dit met het vlöggen het geval is. Nog steeds trekt de stoet met Pasen hand in hand rondom de oude stiepel. Moge dit nog lang zo blijven!

De bewoners en hun doen en laten

Vaak lijkt het alsof er tussen huis en bewoner een wederzijds verband is, huis en bewoner passen zich aan elkaar aan.

Boerderij

Zo had het pand Poorten Frederik wellicht tot ongeveer begin 1700 vooral de functie van stadsboerderij met stallen, een deel en een grote hooizolder. Aan de voorzijde woonde de familie met land buiten de stad, soms akkerburgers⁹ genoemd. Een halve eeuw later werd het huis bewoond door Jan Derk Beekman en zijn vrouw Aleida Roberink.¹⁰

Kuiperij en de familie Beekman

Beekman¹¹ was ambachtsman en kuiper van beroep. Hij maakte vaten, tonnen en wastobben e.d.. Dit sloot echter niet uit dat hij ook nog agrarische bezigheden verrichtte en land had buiten de poort.

Kuiper is een ambacht dat bijna niet meer voorkomt.

Voorheen werden vaten, tonnen en kuipen veel gebruikt om allerlei stoffen in op te slaan. Er waren o.a. bier-tonnen, watertonnen, meel-tonnen enz. De beste tonnen werden van eiken- of beukenhout gemaakt. Hout werd door de timmerman als planken aangeleverd. De kuiper kliefde de planken tot duigen. Deze duigen werden langere tijd aan de invloed van het weer blootgesteld. Daarna werden de duigen zo gevormd, dat ze in het midden breed zijn en aan de uiteinden taps toeliepen. De kuiper schuinde dan de zijkanten nauwkeurig af zodat de duigen als ze naast elkaar worden gezet een cilinder vormden. Daarna sloeg hij stevige ijzeren hoepels rond een uiteinde van de cirkel van duigen waardoor het onvoltooide vat eruit zag als een soort rok. Teneinde de duigen te kunnen buigen werd boven een vuur het onvoltooide vat heet gemaakt en aan de binnenzijde met water overgoten. Door de ontstane stoom werd het hout zacht en kon het gebogen worden, waarna het voltooid werd. De andere ijzeren hoepels werden op hun plaats geslagen en soms later vervangen door definitieve hoepels.

Hierna werd de onder- en bovenkant geplaatst en eventueel een tapgat aangebracht. Behalve ijzeren hoepels werden ook wel in een bepaald aantal gevallen wilgentenen gebruikt.

⁹ Akkerburgers waren lieden die wonende binnen de wallen, buiten de wallen hun land hadden.

¹⁰ Getrouwd te Ootmarsum op 15 juli 1765.

¹¹ In het register van huisgezinnen uit 18 april 1765 inzake betaling hoofdgeld, Oud archief Ootmarsum nr. 129. wordt i.p.v. Beekman Bekmans geschreven. Genoemd wordt bij Hogelindenviertel Jan Derk Bekmans.

Een winkeltje

De in 1768 geboren zoon Hermannus leerde van zijn vader het kuiperambacht en nam na zijn huwelijk in 1799 de zaak over. Zijn vrouw Joanna ten Bokum dreef een winkeltje in kruidenierswaren. Zijn buurman naast hem op het Kerkplein¹² Bernardus Broekhuis was ook kuiper en werkte samen met Beekman. Herman was geen lang huwelijk gegund en stierf op 13 juli 1810. Enige maanden later (1811) werd zijn zoon Hermannus Franciscus Antonius geboren. Hij heeft zijn vader nooit gekend.

Periode Teves

De kuiperij dreigde stil te komen liggen. Een ver familielid Gerhard Henrich Teves uit Lüdinghausen, (Dld.) ook kuiper, kwam naar Twente en bracht uitkomst. Hij trouwde een jaar na het overlijden van Hermannus bij diens weduwe Joanna ten Bokum in (1811) met als getuige bij het huwelijk, Broekhuis de buurman. Teves zette met zijn drie knechten de zaak verder voort. Behalve de kuiperij bleef ook de winkel open. Allerhande zaken waren in de aanbieding zoals kruidenierswaren, zout en zeep, aarden potten, koffie, thee, chocolade, tabak en snuif.¹³

In juni 1812, Nederland was inmiddels ingelijfd bij Frankrijk, werd er een volkstelling gehouden. De wijk- of rotmeester, Bernardus Broekhuis (buurman van Teves) was verantwoordelijk voor het opstellen en invullen van de lijsten. Het huis, Ganzenmarkt 202 in het Hogelindenveerln, had als gezinshoofd: Gerret Teves, van beroep kuiper. Aanwezig 4 jongens, 2 meisjes, 1 getrouwde man en 1 getrouwde vrouw (knechten en dienstpersoneel werden meegerekend).

Op 29 september 1835 werd door de buurmannen Bernard Broekhuis en Gerrit Jan Rekers¹⁴ aangifte gedaan van het overlijden van Joanna ten Bokum. Behalve de kuiperij, waar vooral Hermannus in werkzaam was, richtte Teves zich nu ook op de winkel.

Een register uit 1838/1839 vermeldde: een kuiperij met 3 knechten; Teves, kuiper en winkelier met 1 knecht, koopman in boter en hammen, winkelier in kruidenierswaren, zout en zeep, aarden potten, koffie, thee en chocolade, tabak en snuif en markten frequenterend (bezoeken). Vijf jaren later vetrok, Gerrit Teves (inmiddels weduwnaar) naar Nienhuis (Neuenhaus Dld). Wat de reden daarvan is laat zich alleen maar raden. Kon Teves niet opschieten met de zoon Herman (Fr. A.) uit het eerste huwelijk van zijn vrouw of speelden erfeniskwesties een rol.? Op de achtergrond was er ook sprake van

¹² Later woonde daar de familie Quaink.

¹³ Zie register patentschuldigen 1818, Oud archief Ootmarsum.

¹⁴ Rekers woonde in het hedendaagse pand Polman hoek Kerkplein-Keerweer.

bemoeienissen met het eigendom van het huis door een oom van Herman, pastoor Joan Beekman in Oldenzaal.

Hoe het Teves verging in Neuenhaus is onbekend. Wel weten wij dat hij in Ootmarsum op 18 september 1859 overleden is.

Na 1840 werd het huis bewoond door Herman(nus) Beekman (kuiper), Antonia ten Bokum (winkelierster), Evert van Essen (winkelier/koopman) en Jan Broekhuis (timmerman). In het register van patentschuldigen van 1844/45 is te lezen, dat de volgende personen in het perceel 202 belasting moesten betalen: Hermannus Beekman, kuiper alleen wonende, Jan Broekhuis, timmerman alleen wonende en Evert van Essen, inlands kramer in tabak en verdere kruidenierswaren langs de huizen ventende en op markten. Hermannus Franciscus Antonius Beekman, zoon uit het eerste huwelijk van J. ten Bokum, trouwde op 31 mei 1861 Johanna Elisabeth Ossenvoort. Vier jaren later op 17 maart 1865, werd hun enige zoon Johannes Hermannus geboren.

Door het overlijden van zijn vader in 1867, werd de kuiperij / werkplaats weer in het voortbestaan bedreigd. Opnieuw kwam er een familielid, een neef uit Vreden (Dld) Bernardus Johannes Meers, ook kuiper van beroep uitkomst brengen. Hij nam zijn intrek in het huis en leidde de kuiperij tot aan zijn overlijden in 1872.

Einde van de kuiperij

Zijn dood betekende tevens het einde van dit ongeveer 100-jarige oude familiebedrijf in Poorten Frederik. De weduwe van Hermannus, Johanna E. Ossenvoort, daarna eigenares van het pand, overleed op 23 november 1877. Haar zoontje, Johannes Hermannus Beekman, 12 jaar oud, werd als wees opgenomen bij familie van zijn moeder, Johannes Ossenvoort (kleermaker en gehuwd met Geertruida Anna Hulsink). Johannes H. overleed te Oldenzaal in 1896. Zijn oom, Joannes Beekman, priester te Oldenzaal en later in Veendam, werd in 1879 zaakwaarnemer voor de minderjarige Johannes Hermannus.

Verkoop aan Frederik Vlierman alias Poorten Frederik

In 1890 vond de verkoop van het huis met een veranderd kadastraalnummer (sectie A-2064) en met de gemeentelijke huisnummers Ganzenmarkt K 180, 181 en 182 plaats aan Frederik Vlierman, geboren 2 juli 1836 en van beroep metselaar.

In het huis van Vlierman waren twee tot drie woninkjes, een deel, een stal, een bergruimte en een grote kelder onder de opkamer. Frederik vond in het grote huis voldoende plaats om gereedschappen en materiaal zoals kruiwagens, ladders, schoppen, en een kar met paard onder te brengen. Op

77-jarige leeftijd overleed de ongetrouwde Vlierman op 22 oktober 1907 in Ootmarsum

Het naastgelegen huis van Wilbers-Quaink aan het Kerkplein was nr. 183¹⁵. Het andere buurhuis in de Walstraat was vroeger een stal¹⁶ en had ook een inrijpoort. Het werd later omstreeks 1920, als garage in gebruik bij Frederiks (afkomstig uit Zwolle) en Doorneweerd.

Stalhouderij Veldboer

Twee jaar later (1909) werd het huis verkocht aan Egbertus Johannes Veldboer, van beroep koopman, bierbottelaar, rijtuig- en koetsenverhuurder, landbouwer .en getrouwd met Maria Oude Blenke.

De volgende eigenaar was rond 1924 zijn zoon, Bernardus Albertus Veldboer. Evenals zijn vader woonde hij elders en gebruikte alleen de deel en de stallen voor de stalhouderij, rijtuigverhuur en transport van kolen.

Vanaf 1907, maar waarschijnlijk al eerder, werden de woninkjes (appartementen) in het huis verhuurd aan verschillende families uit Ootmarsum. Bij het onderzoek kwamen wij onder meer de namen Keupink, Ekelhof, Sijtsma, Schepers, van Zoelen, van Benthem, Veldkamp en Haneveld tegen. Inmiddels was, zoals eerder opgemerkt de landelijke trend om oude historisch waardevolle panden te restaureren, door het gemeentebestuur overgenomen¹⁷.

De familie Veldboer tussen 1910 en 1920.

Vlnr. Johan Veldboer ('Bomhof'), Bernard Veldboer, Sina Veldboer, Maria Veldboer-oude Blenke , vrouw en jongetje onbekend en Egbertus Veldboer

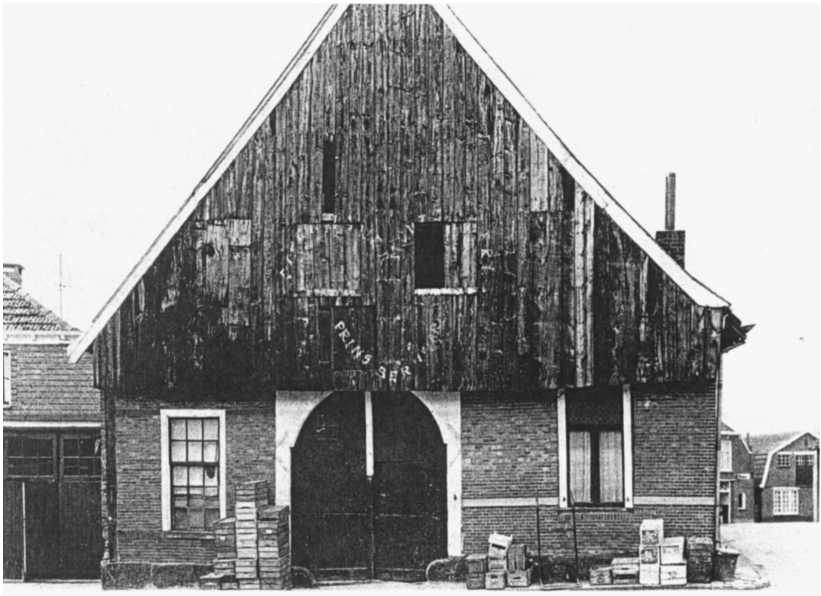
¹⁵ De huisnummering is in de 19^e eeuw enkele malen gewisseld.

¹⁶ Oudkadasternummer 797.

¹⁷ Bv.:verplaatsing en herbouw Ambachtshuis of Stiepelhuis en het Drostenhuis 1965/66.

In gemeentelijke handen

Het pand, dat op de monumentenlijst was geplaatst, werd door de gemeente in 1965 van Veldboer gekocht met het idee t.z.t. tot restauratie te komen. Tot zolang werd de deel en stalruimte door groenteboer Op de Weegh gehuurd en gebruikt als opslagruimte. Na ontruiming van het pand, de andere bewoners hadden al eerder het pand verlaten, werd in 1971 door het gemeentebestuur, nadat verschillende plannen de revue waren gepasseerd, besloten het pand Poorten Frederik in te richten als bibliotheek. Eind september 1971 werd door aannemer Masselink uit Vasse met het werk begonnen. In 1972 werd de opening verricht door burgemeester J.A.Grotenhuis.

Het pand in gebruik als opslagruimte door groenteboer H.J. Op de Weegh

Zoals reeds gezegd zijn van binnen veel veranderingen aangebracht. De grote zolder werd bijvoorbeeld via een trap bereikbaar gemaakt, zodat ook daar stellingen met boeken ondergebracht konden worden. Het is de moeite waard om nu een kijkje binnen het gebouw te nemen, oude posten bijvoorbeeld zijn nog aanwezig, evenals een deel van de schouw.

Hoe het verder zal gaan met het gebouw is onzeker, omdat de bibliotheek elders onderdak gaat krijgen. Wat echter de volgende bestemming ook zal worden, de oude naam **“Poorten Frederik”** zal zeker blijven als een nagedachtenis aan de vroegere eigenaar Frederik Vlierman.

Huidige bibliotheek met duidelijk zichtbaar de oude posten

Bronnen

Gesprekken met mevrouw F.H.C.Wilbers-Quaink en de heer W.B.Polman, Gemeente Dinkelland, Archief Bouwzaken te Weerselo, Gemeente Dinkelland, Oud-archief Ootmarsum te Denekamp, Gemeente Dinkelland Archief voormalige gemeente Ootmarsum te Denekamp.
Rijksdienst voor de Monumentenzorg te Zeist.

Literatuur

Baanstra, A., Van Gasthuis naar Koetshuis, 25 jaar bibliotheek Ootmarsum 1961-1986.
Bericht über die Tagung in Bentheim-Zwolle 1972, Arbeitskreis für Hausforschung e.v. Münster i.W. Warendorferstrasse 25. Zie hierin artikel G.Berends.
Formsma, W.J., Het oud-archief der gemeente Ootmarsum, Uitgeverij van Gorcum & Comp. N.V., Assen. 1943. Diverse nummers.
Hagens, H., Boerderijen in Twente, Stichting Matrijs, Utrecht 1992.
Hesselink-v.d.Riet., De bouw van de Twentse boerderij, Stichting Matrijs, Utrecht.
Jans, J., Landelijke bouwkunst in Oost-Nederland, Enschede 1967.
Keverling Buisman, F., Kadastergids, Rijksarchiefdienst, Den Haag 1979
Wiel van der, K., Op zoek naar huis, straat of buurt, Stichting Regionale Geschiedbeoefening Noord-Holland, 1997.
Warffemius., Beschrijving in de toestand van toen, Poorten Frederik, nummer BHO-86-26. Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist 1987.